

Bruksela, dnia 27.3.2024 r.
COM(2024) 450 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE: najważniejsze osiągnięcia i kolejne
działania**

{SWD(2024) 450 final} - {SWD(2024) 451 final}

WPROWADZENIE

W czerwcu 2021 r. Komisja Europejska przedstawiła długoterminową wizję dla obszarów wiejskich UE do 2040 r. (LTVRA¹). Przewodnicząca Ursula von der Leyen zapoczątkowała tę inicjatywę w 2019 r., uznając, że **obszary wiejskie stanowią istotną część tożsamości i potencjału gospodarczego Europy** oraz że należy je **pielęgnować i inwestować w ich przyszłość** ⁽²⁾. Wyraziła również zamiar przeprowadzenia sprawiedliwej transformacji, która nie pozostawi żadnej osoby ani żadnego miejsca w tyle. 40 % respondentów z obszarów wiejskich, którzy wzięli udział w konsultacjach publicznych w sprawie wizji dla obszarów wiejskich w 2020 r., stwierdziło, że czują się pozostawieni w tyle, a w przypadku mieszkańców oddalonych obszarów wiejskich opinię taką wyraziło 60 % respondentów. Celem komunikatu było nadanie **nowej dynamiki obszarom wiejskim** przez zmianę sposobu ich postrzegania oraz utworzenie nowych możliwości i zapewnienie, aby społeczności wiejskie, które stanowią integralną część przyszłości Europy, mogły przemawiać w niej **silniejszym głosem**.

Pandemia COVID-19 i rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie jeszcze bardziej uwypukliły kluczową rolę obszarów wiejskich w zapewnianiu **odporności** Europy, zgodnie z oświadczeniem Rady z listopada 2023 r. i Parlamentu Europejskiego z grudnia 2022 r.⁽³⁾ Kryzysy te zwiększyły obawy związane z **bezpieczeństwem żywnościowym, autonomią strategiczną**, przystosowaniem się do zmiany klimatu i ochroną zasobów naturalnych, którymi gospodaruje się głównie na obszarach wiejskich i od których dostępności zależni są wszyscy Europejczycy. Wspomniane wydarzenia zwiększyły **możliwości związane z zieloną i cyfrową transformacją**, jednak spotęgowały również słabości mniej atrakcyjnych i w mniejszym stopniu połączonych społeczności wiejskich oraz wzbudziły obawy rolników, którzy na początku 2024 r. zorganizowali protest w związku z poważnymi wyzwaniami, z którymi obecnie muszą się zmierzyć. W komunikacie pt. „**Zmiana demograficzna w Europie: zestaw narzędzi do działania**” zwrócono uwagę na wyzwania, z którymi boryka się wiele obszarów wiejskich: starzenie się społeczeństwa, spadek liczby ludności oraz niedobór umiejętności i pracowników ⁽⁴⁾. Podkreślono w nim, że dysproporcje terytorialne podważają spójność społeczną i zaufanie do instytucji i procesów demokratycznych w UE, które to zjawiska obrazuje również tzw. „geografia niezadowolonia”⁽⁵⁾.

W długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE (wizja dla obszarów wiejskich) określono **10 wspólnych celów i 4 obszary działania** na rzecz **silniejszych, połączonych, odpornych i prosperujących** obszarów wiejskich do 2040 r. Aby osiągnąć te cele, Komisja zobowiązała się do przedstawienia **paktu na rzecz obszarów wiejskich**, który ma zmobilizować organy publiczne i zainteresowane strony do działania w odpowiedzi na potrzeby i aspiracje mieszkańców obszarów wiejskich. Komisja zaprezentowała również **plan działania UE na rzecz obszarów wiejskich**, obejmujący 30 działań, które zamierza wdrożyć w wielu obszarach polityki UE.

Niniejsze sprawozdanie stanowi odpowiedź na podjęte w komunikacie w sprawie wizji dla obszarów wiejskich zobowiązanie do *sporządzenia podsumowania przeprowadzonych działań* i przedstawienia zbioru *analiz dotyczących możliwych kierunków dodatkowego wsparcia i finansowania na rzecz obszarów wiejskich, jak również strategii dalszego postępowania na podstawie stanu realizacji planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich*. Dyskusje na temat sprawozdania należy wykorzystać w pracach nad przygotowaniem wniosków na okres programowania po 2027 r. Sprawozdanie jest następstwem zakończonego w połowie 2023 r. przeglądu wkładu wspólnej polityki rolnej (WPR)

⁽¹⁾ COM(2021) 345 final.

⁽²⁾ Komisja Europejska, *Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej 2019–2024* (lipiec 2019 r.).

⁽³⁾ Rada Unii Europejskiej, *Konkluzje o długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE*, 15631/23; Parlament Europejski, *Sprawozdanie w sprawie długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE*, 2021/2254(INI).

⁽⁴⁾ COM(2023) 577 final.

⁽⁵⁾ Komisja, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej, Rodríguez-Pose, A. et al., *The Geography of EU discontent and the regional development trap* [Geografia niezadowolonia w UE i ograniczenia rozwoju regionalnego], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2023. <https://doi.org/10.2776/164290>

i polityki spójności na rzecz obszarów wiejskich w okresie programowania 2021–2027. W rozdziale pierwszym przedstawiono informacje ogólne oraz nowe wskaźniki dotyczące obszarów wiejskich. W rozdziale drugim omówiono **realizację wizji dla obszarów wiejskich na przestrzeni 30 miesięcy**, w tym podsumowano przegląd, o którym mowa powyżej. W rozdziale trzecim wskazano możliwe **strategie dalszego postępowania** w odniesieniu do planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich i paktu na rzecz obszarów wiejskich oraz wymieniono koncepcje wsparcia obszarów wiejskich zaprezentowane przez inne instytucje UE i zainteresowane strony, a także pytania do rozważenia. Na zakończenie przedstawiono możliwości debaty nad zgłoszonymi koncepcjami po wyborach europejskich, które odbędą się w czerwcu 2024 r.

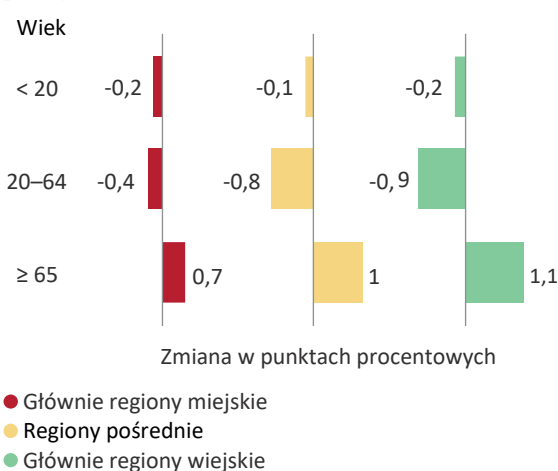
1. NOWE DOWODY W CZTERECH OBSZARACH DZIAŁANIA

W dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym LTVRA⁽⁶⁾ zawarto kompleksową analizę sytuacji i różnorodności obszarów wiejskich. Większość analizy pozostaje aktualna, lecz **nowe zbiory danych dostarczają kolejnych informacji, które ukazują cztery obszary działania w ramach wizji dla obszarów wiejskich w nowym świetle**. Poniżej przedstawiono przykłady ogólnounijnych wskaźników dotyczących obszarów i regionów wiejskich ⁽⁷⁾. Według najnowszych danych z 2021 r. dotyczących ludności UE **29,6 % ludności UE mieszka w komórkach siatki obszarów wiejskich** (1 km²), w porównaniu z 30,3 % w 2011 r., co stanowi nieznaczny spadek o 2,6 mln osób⁽⁸⁾.

Silniejsze obszary wiejskie

Rys. 1 Zmiana udziału ludności w latach 2019–2022 w podziale na grupy wiekowe, w p.p., według typologii miejsko-wiejskiej

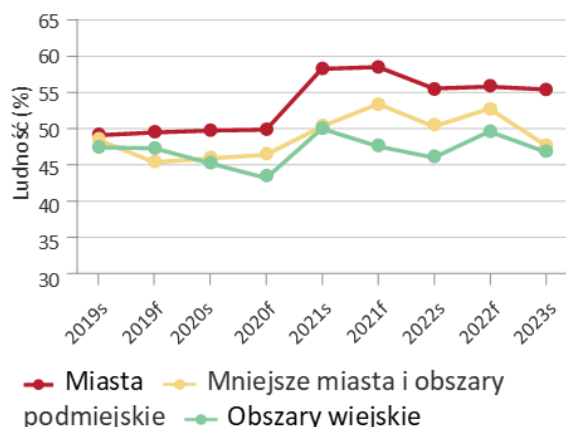

Starzejące się regiony wiejskie

Liczba ludności w wieku powyżej 65 lat w regionach wiejskich wzrosła o 1,1 p.p. (0,84 mln), podczas gdy liczba ludności w wieku produkcyjnym i młodszej zmalała. Średni wiek ludności w UE wzrasta, lecz **regiony wiejskie starzeją się szybciej** ze względu na niższy przyrost naturalny i saldo migracji.

Źródło: Eurostat (internetowa tabela danych: *urt_pjangrp3*), obliczenia JRC na podstawie wstępnej siatki ze spisu ludności z 2021 r.

Rys. 2 Zmiana zaufania do instytucji UE według stopnia urbanizacji

Wzmocnienie pozycji społeczności

Mieszkańcy obszarów wiejskich są bardziej skłonni zaufać władzom lokalnym i regionalnym (61 %) niż swojemu rządowi krajowemu (31 %) lub UE (47 %).

Źródło: unijne obserwatorium obszarów wiejskich, zaufanie do instytucji UE, władz krajowych, regionalnych i lokalnych.

⁽⁶⁾ SWD(2021) 166 final.

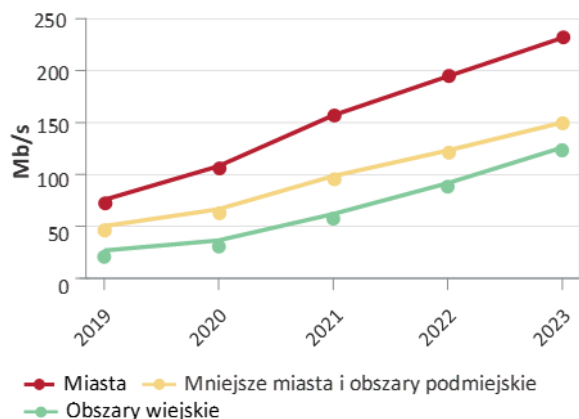
⁽⁷⁾ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Territorial typologies manual - degree of urbanisation](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Territorial_typologies_manual_-_degree_of_urbanisation)

⁽⁸⁾ W spisie powszechnym przeprowadzonym w 2021 r. klasyfikacja gmin i regionów uległa modyfikacji, która spowodowała zmianę udziału ludności wiejskiej na różnych poziomach w porównaniu z danymi zawartymi w komunikacie w sprawie LTVRA (spis z 2011 r.). Liczba ta opiera się na wstępnych danych w siatce na podstawie spisu ludności w 2021 r. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population and housing census 2021 - population grids&stable=1](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_and_housing_census_2021_-_population_grids&stable=1). Ostateczne zatwierdzone dane w siatce na podstawie spisu ludności będą dostępne w czerwcu 2024 r.

Połączone obszary wiejskie

Rys. 3 Zmiana prędkości pobierania danych w sieciach szerokopasmowych według stopnia urbanizacji

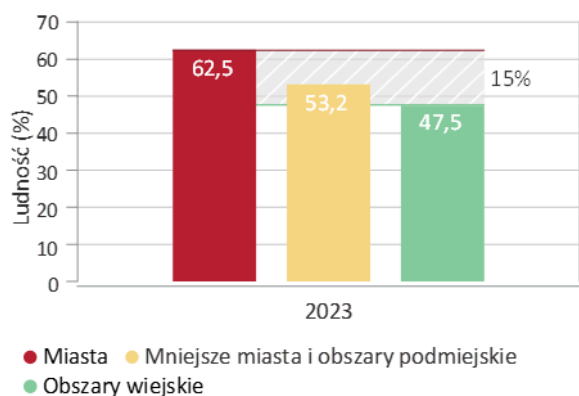

Poprawa łączności cyfrowej

Z danych dotyczących łączy szerokopasmowych wynika, że **sytuacja na obszarach wiejskich uległa znacznej poprawie**. Średnia prędkość pobierania danych na obszarach wiejskich jest jednak nadal znacznie niższa niż na obszarach miejskich.

Źródło: unijne obserwatorium obszarów wiejskich, prędkość w stacjonarnych sieciach szerokopasmowych.

Rys. 4 Osoby posiadające podstawowe lub wyższe ogólne umiejętności cyfrowe w 2023 r. według stopnia urbanizacji

Podnoszenie umiejętności cyfrowych

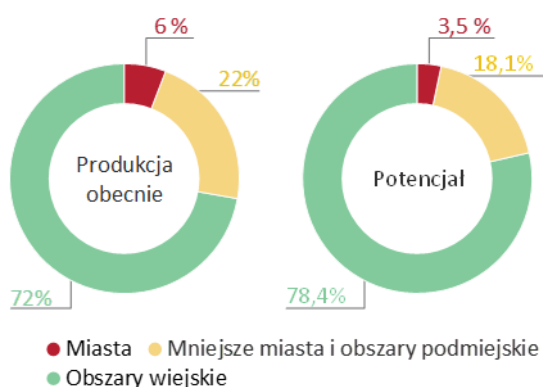
Coraz więcej osób mieszkających na obszarach wiejskich posiada podstawowe umiejętności cyfrowe, lecz różnica w porównaniu z miastami utrzymuje się na poziomie z 2021 r., tj. liczba ta wynosi o 15 p.p. mniej niż na obszarach miejskich.

Źródło: Eurostat (internetowa tabela danych: isoc_sk_dskl_i21)

Odporne obszary wiejskie

Rys. 5 Produkcja energii ze źródeł odnawialnych i potencjał w tym zakresie według stopnia urbanizacji

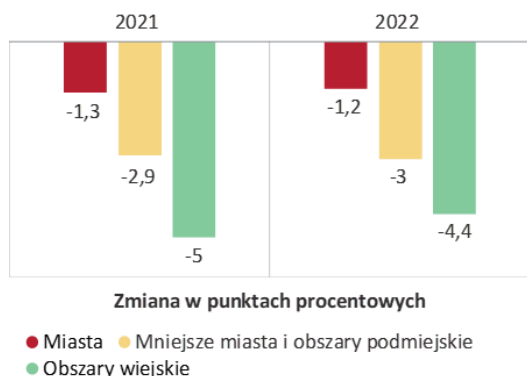

Obszary wiejskie napędzają transformację energetyczną

72 % energii ze źródeł odnawialnych wytwarza się na obszarach wiejskich, które odegrają istotną rolę w transformacji energetycznej. Obszary wiejskie mogłyby wytwarzać większość energii ze źródeł odnawialnych w UE (78 % niewykorzystanego potencjału).

Źródło: Perpiña Castillo (et al.), Renewable energy production and potential in EU Rural Areas [Produkcja energii ze źródeł odnawialnych i jej potencjał na obszarach wiejskich UE], UPUE, Luksemburg, 2024, JRC135 612

Rys. 6 Analiza zróżnicowania sytuacji kobiet i mężczyzn – młodzież NEET (15–29 lat), w p.p., według stopnia urbanizacji

Eliminowanie różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn

Na obszarach wiejskich zamieszkuje najwyższy odsetek (12,6 %) młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieukończającej (młodzieży NEET) w wieku 15–29 lat. Choć w 2022 r. sytuacja uległa poprawie, odsetek młodzieży NEET wśród młodych kobiet na obszarach wiejskich nadal stanowił 14,9 % w porównaniu z 10,5 % w przypadku mężczyzn (zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn 4,4 p.p.). **Odsetek młodzieży NEET wśród młodych kobiet na obszarach wiejskich jest najwyższy w porównaniu z innymi**

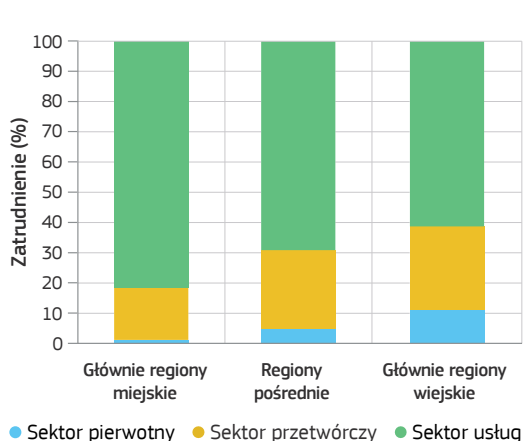
obszarami (2022 r.).

Źródło: Eurostat (internetowa tabela danych: edat_ifse_29)

Prosperujące obszary wiejskie

Rys. 7 Zatrudnienie w podziale na sektory gospodarki w 2021 r. według typologii miejsko-wiejskiej

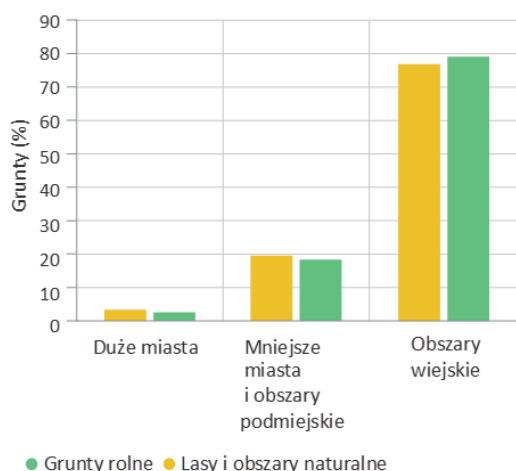

Zróżnicowana gospodarka wiejska

Sektor pierwotny w regionach wiejskich nie traci na znaczeniu (11 % zatrudnienia w porównaniu z 1 % w regionach miejskich i 5 % w regionach pośrednich), sektor przetwórczy i sektor usług odgrywają jednak dominującą rolę, a w sektorze pierwotnym odnotowano niewielki spadek (-1 % w latach 2018–2021).

Źródło: Eurostat (internetowa tabela danych: nama_10r_3empers).

Rys. 8 Udział gruntów rolnych, lasów i obszarów naturalnych według stopnia urbanizacji

Obszary wiejskie mają kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa żywnościowego i zasobów naturalnych

Na obszarach wiejskich znajduje się większość gruntów rolnych (77 % – 134 mln ha) oraz lasów i obszarów naturalnych (79 % – 148 mln ha). 43 % gruntów na obszarach wiejskich stanowią grunty rolne, a 47 % – lasy i obszary naturalne, przy czym leśnictwo ma kluczowe znaczenie dla wielu sektorów gospodarki na obszarach wiejskich, ponieważ większość obszarów z dominującym udziałem lasów zmagają się z wyzwaniami demograficznymi. Wkład lasów i sektora leśnodrzewnego ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia

odpornych i prosperujących obszarów wiejskich do 2040 r.

Źródło: unijne obserwatorium obszarów wiejskich, grunty rolne, lasy i obszary naturalne.

2. OCENA 30-MIESIĘCZNEGO OKRESU REALIZACJI

2.1. W jaki sposób polityka UE przyczynia się do rozwoju obszarów wiejskich?

2.1.1. Wspólna polityka rolna (WPR)

WPR na lata 2023–2027 zapewnia państwu członkowskiemu elastyczne ramy prawne w celu wspierania obszarów wiejskich dzięki planom strategicznym WPR (PS WPR) opracowanym zgodnie z zasadą partnerstwa (przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i regionalnych oraz partnerów społeczno-gospodarczych). Komisja oceniła wspólne działania wynikające z 28 krajowych planów strategicznych, dotyczące m.in. zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, opierając się na analizie krajowych planów strategicznych na lata 2023–2027. Ocena obejmuje spodziewany rezultat wkładu PS WPR w realizację celów długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE⁽⁹⁾, ze szczególnym uwzględnieniem interwencji na obszarach wiejskich wykraczających poza rolnictwo. Państwa członkowskie skorzystały głównie z trzech rodzajów interwencji w celu **wsparcia obszarów wiejskich wykraczającego poza rolnictwo**: (i) **inwestycje** (poza gospodarstwami i w zakresie infrastruktury); (ii) **współpraca** (głównie w ramach inicjatywy LEADER); oraz (iii) zakładanie **przedsiębiorstw wiejskich** w ramach pomocy na podejmowanie działalności w rolnictwie. Na odpowiednie części tych trzech instrumentów przeznaczono środki finansowe w łącznej wysokości **24,6 mld EUR**, co stanowi 8 % całkowitego przydziału środków w ramach WPR (z uwzględnieniem współfinansowania krajowego i dopłat uzupełniających); środki te bezpośrednio przyczyniają się do rozwoju obszarów wiejskich wykraczającego poza rolnictwo, podczas gdy cała WPR pośrednio wnosi znaczący wkład przez wspieranie rolnictwa.

Instrumenty te są wykorzystywane do wspierania **wszystkich obszarów działania objętych wizją dla obszarów wiejskich** (silniejszych, połączonych, odpornych, prosperujących). Wprawdzie niektóre państwa członkowskie postanowiły wspierać usługi społeczne, parki naturalne, systemy mobilności na obszarach wiejskich lub zakładanie przedsiębiorstw w sektorach innych niż rolnictwo, jednak większość planów WPR ogranicza się do kilku interwencji, w szczególności w ramach inicjatywy LEADER.

Strategie rozwoju lokalnego w ramach LEADER mają zasadnicze znaczenie dla **wzmocnienia pozycji społeczności wiejskich** i są głównym narzędziem PS WPR stosowanym w odpowiedzi na wielorakie potrzeby obszarów wiejskich w takich dziedzinach jak zatrudnienie, włączenie społeczne czy usługi. Oczekuje się, że wsparcie dla „**inteligentnych wsi**”⁽¹⁰⁾ zarówno w ramach inicjatywy LEADER, jak i poza nią, przyczyni się do uwolnienia potencjału **innowacji cyfrowych, społecznych i technologicznych** na obszarach wiejskich. W szeregu planów przewidziano zachęty dla młodzieży i kobiet do udziału w inicjatywie LEADER, co przyczynia się do rozwiązania kwestii związanych z **wymianą pokoleń i równością płci**. Kwoty bezwzględne przeznaczone na inicjatywę LEADER (7,7 mld EUR łącznej alokacji finansowej na lata 2023–2027) nie wzrosły jednak w porównaniu z poprzednim okresem. Mając na uwadze, że odsetek ludności wiejskiej wzrósł z **61 % do 65 %**, a zmniejszył się wkład z innych interwencji, oczekuje się, że inicjatywa LEADER pozwoli uzyskać większe efekty mniejszym kosztem.

Poza inicjatywą LEADER z oceny 28 PS WPR wynika, że w niektórych planach wprowadzono lub zwiększono starania o zaspokojenie potrzeb związanych z **dostępnością obszarów wiejskich oraz poprawą usług podstawowych i infrastruktury**, lecz **poziom ambicji ogólnie obniżył się**,

⁽⁹⁾ COM(2023) 707 final; Ecorys, Metis, i Agrosynergy, *Mapping and analysis of CAP strategic plans, Assessment of joint efforts for 2023–2027* [Mapowanie i analiza planów strategicznych WPR. Ocena wspólnych działań na lata 2023–2027], 2023; Ecorys, Metis, i Agrosynergy, *Taking stock of how CAP strategic plans contribute to the objectives of the long-term vision for the EU's rural areas* [Podsumowanie wkładu planów strategicznych WPR w cele związane z długoterminową wizją dla obszarów wiejskich UE], 2023.

⁽¹⁰⁾ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/supporting-smart-village-strategies_en

w szczególności w dziedzinie łączności cyfrowej i transportu. Planowane działania na rzecz rozwoju gospodarczego obejmują inwestycje w **turystykę, biogospodarkę i usługi społeczne**, a także przetwórstwo i wprowadzanie do obrotu oraz zakładanie przedsiębiorstw prowadzących działalność w obszarze rolnictwa i leśnictwa, przy czym ogólny wkład we wzrost zatrudnienia należy jeszcze poddać ocenie.

Interwencje wspierające rolników przyczyniają się do tworzenia **odpornych i prosperujących** obszarów działania objętych długoterminową wizją dla obszarów wiejskich, w których podkreśla się znaczenie zazieleniania rolnictwa, zrównoważonej produkcji żywności i wspierania wymiany pokoleń. Wsparcie dochodu, w tym na obszarach z ograniczeniami naturalnymi, pomaga utrzymać działalność rolniczą, w tym na obszarach oddalonych, i **zachować miejsca pracy oraz spowolnić procesy porzucania gruntów rolnych i wyludniania na tych obszarach**. W analizie stwierdzono, że oprócz rolnictwa należy zwrócić większą uwagę na takie kwestie jak przedsiębiorczość i innowacje, dołączalność czy włączenie społeczne na obszarach wiejskich.

2.1.2. Polityka spójności

W okresie programowania 2021–2027 polityka spójności zapewnia wsparcie obszarom wiejskim w ramach misji polegającej na zmniejszeniu dysproporcji w poziomach rozwoju regionów. Wsparcie ma szeroko zakrojony charakter, obejmuje wszystkie cele polityki (CP) i obszary działania objęte długoterminową wizją dla obszarów wiejskich UE i znacznie wykracza poza interwencje fizycznie zlokalizowane na obszarach wiejskich. Wsparcie jest przekazywane za pośrednictwem **zintegrowanych strategii rozwoju terytorialnego** opracowanych i wdrażanych przez odpowiednie władze terytorialne w celu wzmacniania tkanki gospodarczej i społecznej obszarów wiejskich.

Interwencje dokonywane w ramach polityki spójności poprzez realizację wszystkich celów polityki zapewniają wsparcie dla obszarów wiejskich. Ponadto w ramach celu szczegółowego 5.2 Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na okres programowania 2021–2027 określono konkretny cel inwestycyjny dotyczący „zintegrowanego rozwoju w regionach wiejskich i przybrzeżnych”, na którego realizację środki zaprogramowało 18 państw członkowskich. Ponieważ wdrażanie polityki spójności podlega zarządzaniu dzielonemu, to państwa członkowskie opracowują strategie dotyczące konkretnych obszarów i odpowiednio przydzielają finansowanie.

Celem polityki spójności są głównie „regiony słabiej rozwinięte” i „regiony w okresie przejściowym”. Zazwyczaj są one słabiej zaludnione i obejmują mniejsze miasta i miejscowości. Ponadto większość regionów wiejskich leży w takich „regionach słabiej rozwiniętych” i „regionach w okresie przejściowym”. Interwencje w ramach polityki spójności mają szerokie skutki terytorialne (tj. nie mogą ograniczać się do niewielkiego obszaru położonego w określonych granicach administracyjnych), a zatem trudno jest przypisać związane z nimi działania do jednego konkretnego rodzaju terytorium.

Kluczowym celem polityki zmierzającym do zapewnienia ukierunkowanego finansowania rozwoju obszarów wiejskich jest cel polityki nr 5 „Europa bliżej obywateli” (CP 5). Obok tego nowego, ukierunkowanego pod względem terytorialnym, przekrojowego CP 5 pozostałe cztery tematyczne cele polityki również przyczyniają się do rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności poprzez interwencje, których realizacji towarzyszą instrumenty terytorialne. Struktura planu działania na rzecz obszarów wiejskich została podzielona na cztery bloki: (i) „**silniejsze obszary wiejskie**” są objęte CP 1 (bardziej inteligentna Europa) i CP 4 (Europa socjalna), np. strategiami inteligentnej specjalizacji obejmującymi priorytety dotyczące sektora rolno-spożywczego i biogospodarki; (ii) „**połączone obszary wiejskie**” są objęte CP 3 (połączona Europa) i CP 1 (bardziej inteligentna Europa), np. przez stworzenie infrastruktury zapewniającej połączenie obszarów oddalonych, które nie mają dostępu do szybkich łączy szerokopasmowych o bardzo dużej przepustowości; (iii) „**odporne obszary wiejskie**” są objęte CP 4 i CP 2 (bardziej zielona Europa), np. poprzez zapewnienie wsparcia w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych

i ochrony różnorodności biologicznej; oraz (iv) „**prosperujące obszary wiejskie**” są objęte CP 1, np. przez udzielanie wsparcia MŚP w zakresie maszyn, przetwórstwa spożywczego i logistyki.

Wsparcie dla obszarów wiejskich pochodzi nie tylko z inwestycji dokonywanych na tych obszarach, ale przede wszystkim z szeroko zakrojonych interwencji, w tym ukierunkowanych na zwiększenie interakcji między obszarami miejskimi i wiejskimi. Obszary wiejskie korzystają również ze wsparcia dla **małych obszarów miejskich**, które są liczne i geograficznie rozproszone. Małe obszary miejskie pełnią rolę **punktów bazowych oraz ośrodków infrastruktury i usług dla obszarów wiejskich** dzięki **interakcjom gospodarczym i społecznym**, przepływowi siły roboczej, łączności i powiązaniom środowiskowym – wszystkie te elementy można wspierać w strategiczny sposób w ramach CP 5 polityki spójności oraz z wykorzystaniem zintegrowanych instrumentów terytorialnych.

Oto kilka przykładów: projekt „Zintegrowana opieka zdrowotna i społeczna” w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja) ilustruje wkład finansowania z polityki spójności (EFRR i Europejski Fundusz Społeczny – EFS) na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W tym przypadku stowarzyszenie wsi i małych miast wraz z ośrodkami opieki środowiskowej powołało Agencję ds. Zintegrowanej Opieki nad Osobami Starszymi we współpracy z lokalnymi zainteresowanymi stronami (projekt będzie kontynuowany w obecnym okresie programowania w kilku mikroregionach). W „krajowej strategii na rzecz obszarów wewnętrznych” we Włoszech zidentyfikowano obszary pilotażowe (głównie obszary wiejskie), określono oddolne strategie lokalne i finansowane interwencje w dziedzinie efektywności energetycznej, infrastruktury społecznej, zrównoważonej mobilności i cyfryzacji. Inicjatywa jest również kontynuowana w okresie programowania 2021–2027.

2.1.3. Inne dziedziny polityki

WPR i polityka spójności stanowią uzupełnienie wielu innych funduszy i polityk UE, które przyczyniają się do realizacji celów długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich. W dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym komunikatowi w sprawie LTVRA opisano wkład polityki UE na przykład na rzecz włączenia społecznego, równouprawnienia płci, klimatu i środowiska, energii, rybołówstwa i akwakultury, dobrostanu zwierząt, mobilności, cyfryzacji, polityki sąsiedztwa i rozszerzenia, edukacji, zdrowia, kultury, przemysłu czy konkurencji.

Wkład różnych programów, takich jak „Horyzont Europa”, instrument „Łącząc Europę”, program na rzecz jednolitego rynku i program ERASMUS, został również uwzględniony w opisie działań objętych planem działania UE na rzecz obszarów wiejskich, który ma na celu włączenie problematyki obszarów wiejskich do głównego nurtu tych polityk UE. Ważną rolę odgrywają w tym względzie również środki z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) oraz Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy (EURI)⁽¹¹⁾. Ponadto Instrument Wsparcia Technicznego (TSI) może zapewnić wsparcie w opracowywaniu i wdrażaniu reform na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w państwach członkowskich i regionach UE.

Nie istnieje obecnie **żadne kompleksowe źródło określające, w tym pod względem ilościowym, w jakim stopniu fundusze te przyczyniają się do rozwoju obszarów wiejskich**. Parlament Europejski i Rada zaproponowały podjęcie działań w celu bardziej przejrzystego określenia i monitorowania wkładu instrumentów UE na rzecz obszarów wiejskich w przyszłości.

⁽¹¹⁾ Szacunkowe dane dotyczące udziału środków z RRF przyczyniających się do rozwoju obszarów wiejskich i oddalonych w ramach filaru spójności społecznej i terytorialnej są dostępne na stronie: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/social.html

2.2. Jakie przebiega realizacja planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich?

Długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich towarzyszyło przedstawienie **planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich**, który składa się z 24 działań tematycznych skupionych wokół czterech bloków działań objętych wizją, a także sześciu działań horyzontalnych. Poniższy przegląd uzupełniają szczegółowe informacje dostępne w dołączonym dokumencie roboczym służb Komisji (SWD).

2.2.1. Działania tematyczne

Silniejsze obszary wiejskie

Opracowana w oparciu o prace ekspertów⁽¹²⁾ i uruchomiona w czerwcu 2023 r. **platforma rewitalizacji obszarów wiejskich**⁽¹³⁾ zapewni przestrzeń do współpracy oraz dostęp do zasobów o szczególnym znaczeniu dla wyludniających się obszarów wiejskich. Laboratorium polityki „**Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania wyludnieniu obszarów wiejskich**”⁽¹⁴⁾, w którym wzięło udział 100 osób i określono 20 dobrych praktyk, oraz wyjazdy terenowe **forum wysokiego szczebla ds. polityki rozwoju obszarów wiejskich w Sigüenie** (Kastylija-La Mancha, Hiszpania) dodatkowo wsparły realizację tego sztandarowego działania, gdyż umożliwiły wymianę wiedzy i poglądów wśród uczestników wydarzeń.

Inwestycje o wartości ponad 250 mln EUR w ponad 60 projektów w zakresie **badania naukowych i innowacji** w ramach programu „Horyzont Europa” w latach 2021–2024 przyczyniły się do zwiększenia innowacyjności na obszarach wiejskich. Forum wsi promujących przedsiębiorczość – **forum Startup Village** umożliwiło lepsze zrozumienie cech i czynników stymulujących innowacje na obszarach wiejskich.

W ramach projektów SmartRural21 i SmartRural27 opracowano wytyczne mające na celu wspieranie **strategii inteligentnych wsi** oraz opracowywanie i wdrażanie polityk pomocniczych, a także zorganizowano wydarzenia służące nawiązaniu kontaktów i przedstawiono koncepcje inteligentnych rozwiązań. Europejska sieć WPR zorganizowała **szereg wydarzeń i debat** na temat **inicjatywy LEADER**, w tym powołała podgrupę ds. LEADER i rozwoju terytorialnego oraz zorganizowała warsztaty, które przyczyniły się do zobrazowania wartości dodanej inicjatywy LEADER, zrozumienia trudności związanych z jej finansowaniem z wielu źródeł oraz szerszego stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów.

Trwające „**badanie dotyczące konkurencji w zakresie użytkowania gruntów i zrównoważonego rolnictwa**” pozwoli przed upływem 2024 r. na pogłębienie wiedzy o wpływie zmian sektorowych na użytkowanie gruntów na obszarach wiejskich UE. Poczyniono postępy w kwestii **młodzieży na obszarach wiejskich** za pomocą środków na rzecz włączenia społecznego dostępnych dla państw członkowskich w ramach programu Erasmus+ i Europejskiego Korpusu Solidarności. W trakcie Europejskiego Roku Młodzieży odbyło się 13 000 działań ukierunkowanych na „poprawę sytuacji młodzieży wiejskiej”, a w ramach partnerstwa na rzecz młodzieży między Radą Europy a UE opracowano obszar zadań na obszarach wiejskich, w ramach których przeprowadzono badanie dotyczące działań politycznych stanowiących odpowiedź na wyzwania stojące przed młodzieżą na obszarach wiejskich.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/enrd/rural-revitalisation_en.html

⁽¹³⁾ https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-revitalisation_en

⁽¹⁴⁾ https://rural-vision.europa.eu/events/taking-action-tackle-rural-depopulation-2023-06-29_en

Połączone obszary wiejskie

Do poprawy **łączości cyfrowej** na obszarach, na których rynki nie osiągają zadowalających rezultatów, przyczyniają się inwestycje o łącznej wartości 23,5 mld EUR w formie dotacji i zaktualizowane zasady pomocy państwa. W okresie od czerwca 2021 r. do czerwca 2022 r. zasięg łączności szerokopasmowej za pomocą zgodnych technologii gigabitowych zwiększył się o 8,1 p.p. i w połowie 2022 r. objął 45 % gospodarstw domowych na obszarach wiejskich. Utworzony w 2022 r. nowy **instrument wsparcia sieci biur kompetencji w zakresie łączności szerokopasmowej** rozwinął zdolności organów administracji i zainteresowanych stron. Ponadto w latach 2021–2024 w ramach programu „Horyzont Europa” zainwestowano 100 mln EUR w badania naukowe i innowacje na rzecz **cyfryzacji rolnictwa i obszarów wiejskich**.

Tworzeniu połączeń fizycznych sprzyja również **europejska sieć mobilności na obszarach wiejskich**, która łączy gminy wiejskie pracujące nad rozwiązaniami w zakresie mobilności opracowywanymi w ramach finansowanego przez UE projektu SMARTA-NET oraz nad narzędziami i wytycznymi w tej dziedzinie. Zwiększony nacisk na tworzenie powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi zgodnie z nowymi unijnymi ramami mobilności miejskiej przyjętymi w 2021 r. i **nowymi planami zrównoważonej mobilności miejskiej** powinien przynieść korzyści mieszkańcom wsi leżących na obrzeżach miast.

Odporne obszary wiejskie

Od czerwca 2022 r. 27 wiejskich społeczności energetycznych skorzystało z pomocy technicznej za pośrednictwem **centrum doradczego wiejskich społeczności energetycznych (RECAH)**, włączonego w nowo utworzony instrument na rzecz społeczności energetycznych. W ramach **paktu na rzecz zdrowych gleb** zainwestowano ponad 300 mln EUR w projekty, które przyczyniły się do poprawy stanu gleb w Europie, w tym poprzez aktywizację społeczności wiejskich w żywych laboratoriach. Nowy system certyfikacji usuwania dwutlenku węgla zachęca do stosowania **agrotechnik węglochlonych**.

Wdrożenie europejskiej strategii w dziedzinie opieki przyczynia się do kształtowania odporności społecznej społeczności wiejskich. Komisja uwypukliła również kwestię **równości płci** podczas specjalnych warsztatów europejskiej sieci WPR i zainicjowała nowe **badanie dotyczące warunków pracy pracowników rolnych** (wyniki powinny być dostępne najpóźniej w połowie 2025 r.). **Europejska gwarancja dla dzieci**, na podstawie której wszystkie państwa członkowskie przedłożyły swoje plany działania do 2023 r., ma zapewnić dzieciom mieszkającym na obszarach wiejskich i dotkniętym wykluczeniem społecznym dostęp do co najmniej jednego zdrowego posiłku w szkole. Ponadto finansowane przez UE projekty badawcze mają na celu poszerzanie wiedzy na temat **integracji migrantów na obszarach wiejskich**⁽¹⁵⁾; ponadto wprowadzono działania mające zapewnić realny dostęp do infrastruktury **osobom z niepełnosprawnościami** mieszkającym na obszarach wiejskich.

Prosperujące obszary wiejskie

Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich wspierano przez promowanie handlu detalicznego na obszarach wiejskich oraz za pośrednictwem **planu działania na rzecz gospodarki społecznej**. W ramach planu Komisja zachęcała państwa członkowskie do opracowywania ram gospodarki społecznej, opublikowała dobre praktyki w dziedzinie gospodarki społecznej na obszarach wiejskich, wspierała budowanie zdolności gospodarki społecznej na obszarach wiejskich w ramach Programu na rzecz jednolitego rynku (wsparcie otrzymały cztery inicjatywy) oraz inicjatywy „Europejskie Regiony Gospodarki Społecznej” oraz przedstawiała możliwości uzyskania finansowania.

(15) https://rural-vision.europa.eu/action-plan/resilient_en#supporting-the-inclusion-of-migrants-in-rural-areas

Celem **gwarancji dla młodzieży i europejskiego obszaru edukacji** jest wspieranie formalnego kształcenia, szkolenia i możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich. Od 2021 r. państwa członkowskie wdrażały wzmocnioną gwarancję dla młodzieży na wszystkich szczeblach. **Europejska platforma edukacji szkolnej** i internetowa społeczność dla nauczycieli eTwinning zawierają specjalnie opracowane materiały dotyczące edukacji szkolnej na obszarach wiejskich i oddalonych, w tym dobre praktyki, artykuły i opinie ekspertów.

Ponadto w nowym rozporządzeniu w sprawie oznaczeń geograficznych produktów rolnych, które ma zostać przyjęte wiosną 2024 r., przewidziano dalsze wspieranie rozwoju **oznaczeń geograficznych** (od czerwca 2021 r. przyjęto 171) oraz potencjału w dziedzinie zatrudnienia i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich. Specjalna grupa tematyczna europejskiej sieci WPR przeanalizowała potrzebę utworzenia **sieci kontaktów między gminami z dominującym udziałem lasów**.

2.2.2. Działania horyzontalne

2.2.2.1. Poprawa i większe wykorzystanie danych i statystyk dotyczących obszarów wiejskich

Komisja zwiększyła **liczbę zbiorów danych dostępnych dla obszarów wiejskich**, co znalazło odzwierciedlenie w **nowej publikacji** pt. „**Rural Europe**” (Obszary wiejskie Europy). **Wyniki unijnego programu spisów powszechnych z 2021 r.**, które mają ukazać się w połowie 2024 r., po raz pierwszą dostarczą danych na poziomie siatki o komórkach wielkości 1 km², co pozwoli na analizę tendencji demograficznych w elastycznych granicach geograficznych. Wniosek dotyczący **nowego rozporządzenia w sprawie statystyk europejskich dotyczących ludności i mieszkań**⁽¹⁶⁾ eliminuje luki statystyczne w przypadku obszarów wiejskich za pomocą skutecznych przepisów mających na celu gromadzenie większej ilości danych, na przykład na temat migracji wewnątrzregionalnej. Komisja pracuje również nad **ogólnoeuropejskimi zbiorami danych geoprzestrzennych**, umożliwiającymi sporządzanie statystyk dotyczących obszarów wiejskich, na przykład w odniesieniu do dostępu do usług.

W 2022 r. Komisja stanowiła unijne **obserwatorium obszarów wiejskich** jako platformę danych⁽¹⁷⁾, która pozwoli stwierdzić – na potrzeby kształtowania polityki – jak funkcjonują obszary wiejskie. Obserwatorium przedstawia, generuje i analizuje dane i wskaźniki dotyczące wymiaru gospodarczego, społecznego i środowiskowego, dzięki czemu zapewnia dostęp do szeregu wskaźników i wizualizacji dotyczących obszarów wiejskich. Udostępnia również analizy tematyczne zawarte w publikacjach naukowych poświęconych istotnym tematom związanym z obszarami wiejskimi, takim jak oddalone obszary wiejskie, funkcjonalne obszary wiejskie i energia ze źródeł odnawialnych w 2023 r.

Komisja opracowała metodykę wyznaczania **funkcjonalnych obszarów wiejskich** umożliwiającą mapowanie obszarów, w których toczy się codzienne życie mieszkańców wsi. Dodatkową korzyścią płynącą z tej metodyki jest dostarczenie skali analizy statystycznej i analizy danych, która umożliwi lepszą porównywalność dzięki wyrównaniu wielkości obszarów w porównaniu z gminami i regionami na poziomie NUTS 3, oraz zapewnienie odpowiedniej skali do analizy świadczenia usług. Opublikowane w listopadzie 2023 r. mapy⁽¹⁸⁾ jako jeden z dokumentów analitycznych sporządzonych przez obserwatorium obszarów wiejskich oraz zawarte w nich parametry pozostają kwestią otwartą, nad którą można dyskutować z urzędami statystycznymi i europejskimi zainteresowanymi stronami.

⁽¹⁶⁾ COM(2023) 31 final.

⁽¹⁷⁾ <https://observatory.rural-vision.europa.eu/>

⁽¹⁸⁾ <https://observatory.rural-vision.europa.eu/thematic-analyses/functional-rural-areas?lng=en>

2.2.2.2. Stworzenie i wdrożenie mechanizmu weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich

W komunikacie w sprawie **lepszego stanowienia prawa** z kwietnia 2021 r.⁽¹⁹⁾ Komisja uwzględniła weryfikację wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich. Komisja zwróciła się do swoich służb, aby przy opracowywaniu nowych inicjatyw ustawodawczych w stosownych przypadkach uwzględniały potencjalne skutki terytorialne (w tym na obszarach wiejskich) i gromadziły dowody z różnych rodzajów terytoriów, w tym obszarów wiejskich. Również w **programie prac Komisji na 2022 r.**⁽²⁰⁾ przypomniano o znaczeniu ocen oddziaływania terytorialnego i weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich. Podobnie jak w agendzie terytorialnej 2030, w **komunikacie w sprawie ósmego sprawozdania na temat spójności** ⁽²¹⁾ wezwano do uwzględnienia perspektywy terytorialnej w politykach UE. Zestaw instrumentów służących lepszemu stanowieniu prawa obejmuje **kontrolę konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania terytorialnego**, za pomocą której **Komisja** może zweryfikować potrzebę przeprowadzenia oceny oddziaływania terytorialnego, a także **zestaw narzędzi i metod**. Chociaż narzędzie oceny oddziaływania terytorialnego może być skuteczne, okazało się zasobochłonne (pod względem czasu i umiejętności) i było wykorzystywane w mniejszym stopniu niż początkowo zakładano. W 2022 r. Komisja przeprowadziła ocenę oddziaływania terytorialnego, a w 2023 r. zbadano skutki terytorialne w odniesieniu do dwóch inicjatyw, czego rezultatem był wniosek o braku skutków terytorialnych⁽²²⁾.

Oprócz możliwości określenia oddziaływania na obszary wiejskie w kontekście oceny oddziaływania terytorialnego, zgodnie z wytycznymi Komisji dotyczącymi lepszego stanowienia prawa w odniesieniu do inicjatyw ustawodawczych Komisja zbadala **wpływ nowych inicjatyw o charakterze nieustawodawczym na obszary wiejskie** i w wielu przypadkach skutecznie uwzględniła aspekty dotyczące społeczności wiejskich.

2.2.2.3. Stworzenie zestawu narzędzi dotyczących funduszy na rzecz obszarów wiejskich

W grudniu 2023 r. Komisja zakończyła opracowywanie **zestawu narzędzi dla obszarów wiejskich dotyczącego funduszy UE dla obszarów wiejskich**. W ramach zestawu **na jednej platformie** zgromadzono **informacje** dla władz lokalnych, zainteresowanych stron, podmiotów odpowiedzialnych za projekty i organów zarządzających. Zestaw narzędzi zapewnia również rozwiązania oraz przykłady strategii i projektów rozwoju terytorialnego i lokalnego, które mogą posłużyć jako źródło inspiracji w celu pełnego wykorzystania możliwości budżetowych UE na lata 2021–2027.

⁽¹⁹⁾ COM(2021) 219 final.

⁽²⁰⁾ COM(2021) 645 final.

⁽²¹⁾ COM(2022) 34 final.

⁽²²⁾ Wniosek dotyczący dyrektywy zmieniającej dyrektywę ramową w sprawie odpadów COM(2023) 420 final oraz wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie działalności gospodarczej w Europie: ramy opodatkowania dochodu (BEFIT) COM(2023) 532 final.

2.3. Wprowadzenie i rozwój paktu na rzecz obszarów wiejskich

W grudniu 2021 r. Komisja zainicjowała pakt na rzecz obszarów wiejskich, zapraszając wszystkie zainteresowane strony, które wspierają **10 wspólnych celów** długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich, aby dołączyły do nowej „wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich”. Dyskusje z aktywnym udziałem instytucji i organów UE⁽²³⁾ oraz sieci kierujących Europejskim Parlamentem Wiejskim (EPW²⁴), a także konsultacje ze wspólnotą paktu na rzecz obszarów wiejskich doprowadziły do zatwierdzenia koncepcji paktu na rzecz obszarów wiejskich⁽²⁵⁾ podczas pierwszej konferencji poświęconej temu paktowi, która odbyła się w czerwcu 2022 r. w Brukseli. Powstały w wyniku tych działań pakt stanowi formalną przestrzeń i **ramy służące zacieśnieniu współpracy** między władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstwami, naukowcami i obywatelami **na rzecz realizacji wspólnych celów długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich**.

Komisja wprowadziła w życie pakt na rzecz obszarów wiejskich poprzez podjęcie kolejnych kroków, takich jak:

- utworzenie w grudniu 2022 r. „**biura ds. wsparcia paktu na rzecz obszarów wiejskich**” (RPSO), które świadczy usługi tworzenia sieci kontaktów i ułatwień na rzecz społeczności;
- utworzenie „**grupy koordynacyjnej ds. paktu na rzecz obszarów wiejskich**”, która pełni funkcję organu zarządzającego rozwojem paktu na rzecz obszarów wiejskich;
- uruchomienie w czerwcu 2023 r. „**platformy wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich**”⁽²⁶⁾, która stanowi internetowe narzędzie oparte na współpracy wspierające kontakty we wspólnocie.

Zgodnie z trzema przyjętymi celami od 2022 r. pakt na rzecz obszarów wiejskich pozwolił **zwiększyć siłę głosu mieszkańców obszarów wiejskich** w drodze organizacji **dziewięciu wydarzeń**⁽²⁷⁾ zapewniających **nową przestrzeń** do omawiania kwestii mających znaczenie dla przyszłości obszarów wiejskich we wszystkich dziedzinach polityki oraz do opracowywania konkretnych koncepcji **działań** i zaleceń zmierzających do **poprawy polityki**. „**Forum wysokiego szczebla ds. polityki rozwoju obszarów wiejskich – kształtowanie przyszłości obszarów wiejskich**”, zorganizowane w ramach paktu we wrześniu 2023 r. we współpracy z hiszpańską prezydencją w Radzie, odegrało zasadniczą rolę w przyjęciu konkluzji Rady w sprawie długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich w listopadzie 2023 r. Kilka rządów na szczeblu krajowym lub regionalnym przyjęło już własne paktu lub programy inspirowane paktem na rzecz obszarów wiejskich UE (np. Czechy, Katalonia). Ponadto grupa koordynacyjna ds. paktu na rzecz obszarów wiejskich, licząca 30 członków reprezentujących instytucje i organy UE⁽²³⁾, organizacje kierujące EPW i społeczeństwo obywatelskie, przedsiębiorstwa oraz środowiska naukowe i akademickie, promuje większe uwzględnienie obszarów wiejskich we wszystkich dziedzinach tematycznych i na wszystkich szczeblach sprawowania rządów.

⁽²³⁾ Parlament Europejski (PE), Komitet Regionów (KR), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) oraz prezydencja Rady UE (tj. trzy prezydencje przypadające na okres prac grupy koordynacyjnej ds. paktu na rzecz obszarów wiejskich).

⁽²⁴⁾ Europejskie Stowarzyszenie LEADER na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ELARD), Europejski Sojusz na rzecz Społeczności Wiejskich (ERCA) i Partnerstwo na rzecz Obszarów Wiejskich w Europie (PREPARE).

⁽²⁵⁾ https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2022-07/rural-pact-proposal_en.pdf

⁽²⁶⁾ <https://ruralpact.rural-vision.europa.eu>

⁽²⁷⁾ https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/events/all_en

Pakt na rzecz obszarów wiejskich przewiduje również **strukturyzowaną współpracę i wzajemne uczenie się** w ramach wspólnoty, która w 2023 r. powiększyła się z 1 300 do **2 350 członków** pochodzących ze wszystkich sektorów i grup społecznych, z których wielu uczestniczy w sieci kontaktów na rzecz obszarów wiejskich na szczeblu UE po raz pierwszy, co odzwierciedla całościowe podejście stosowane w ramach paktu. Nowa platforma, z której co miesiąc korzysta około 1 500 osób, umożliwia 560 użytkownikom dostęp do przydatnej **bazy danych zasobów**, współpracę w **siedmiu „grupach wspólnotowych”** i otrzymywanie bieżących informacji na temat interesujących wydarzeń. Ponadto pakt połączył podmioty działające na obszarach wiejskich w całej Europie i pogłębił ich wiedzę przez przedstawienie **40 dobrych praktyk**, organizację **czterech seminariów internetowych na temat dobrych praktyk** oraz ustanowienie strategicznych powiązań z **20 innymi sieciami UE**.

Ponadto pakt doprowadził do podjęcia **120 zobowiązań do podjęcia działań na rzecz obszarów wiejskich** przez organizacje (70 %) lub osoby fizyczne (30 %) w odniesieniu do wielu różnych kwestii⁽²⁸⁾. Podczas realizacji działań w 2023 r. szczególny nacisk położono na zachęcanie władz krajowych i regionalnych do działania, co zaowocowało opracowaniem dokumentu orientacyjnego przedstawiającego siedem czynników, które umożliwiają skuteczne wdrożenie paktu na rzecz obszarów wiejskich w państwach członkowskich (zob. pkt 3.2).

(28) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/commitments_en

3. PERSPEKTYWY

3.1. Utrwalenie osiągnięć we wdrażaniu planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich

Chociaż wszystkie działania przewidziane w unijnym planie działania na rzecz obszarów wiejskich są w toku, ukończenie niektórych z nich wymaga dodatkowych starań, a innym potrzebna jest ciągłość, aby można było osiągnąć założone cele. Towarzyszące dokumenty robocze służb Komisji przedstawiają omówienie stanu realizacji poszczególnych działań oraz kolejne kroki, które należy podjąć w odniesieniu do trwających nadal działań⁽²⁹⁾, a także zmienioną wersję planu działania.

3.1.1. Działania na rzecz silniejszych, połączonych, odpornych i prosperujących obszarów wiejskich

W ramach działań na rzecz **silniejszych obszarów wiejskich** Komisja zamierza dalej rozwijać platformę rewitalizacji obszarów wiejskich poprzez wprowadzenie nowych funkcji oraz zamierza zaktualizować sekcję dotyczącą zasobów w 2024 r. Komisja będzie nadal inwestować w nowe projekty w zakresie badań naukowych i innowacji za pośrednictwem programów prac w ramach programu „Horyzont Europa” na lata 2025–2027 oraz łączyć innowatorów na obszarach wiejskich w całej Europie za pośrednictwem kolejnego forum wsi promujących przedsiębiorczość w 2024 r. W wyniku badania dotyczącego uczestnictwa młodzieży wiejskiej w programie ERASMUS+ opracowane zostaną zalecenia dotyczące możliwości uczenia się dostępnych dla młodzieży wiejskiej w 2024 r.

Jeśli chodzi o działania na rzecz **połączonych obszarów wiejskich**, Komisja zamierza ukończyć projekt SMARTA-NET, którego konferencja końcowa odbędzie się jesienią 2024 r. Zamierza również nadal ulepszać otoczenie regulacyjne, aby zachęcać do inwestycji w infrastrukturę cyfrową na obszarach o niedostatecznym zasięgu usług (głównie na obszarach wiejskich) oraz w dalszym ciągu będzie wspierać innowacje na potrzeby transformacji cyfrowej w rolnictwie i innych sektorach na obszarach wiejskich.

Aby przyspieszyć działania na rzecz **odpornych obszarów wiejskich**, w dalszym ciągu będą prowadzone prace związane z wiejskimi społecznościami energetycznymi w ramach instrumentu na rzecz wiejskich społeczności energetycznych zapoczątkowanego w 2024 r. W następstwie zaproszeń do składania projektów na lata 2025–2027 powstanie większa liczba żywych laboratoriów współpracujących na rzecz poprawy stanu gleb w ramach „paktu na rzecz zdrowych gleb”. Ponadto w 2024 r. Komisja zamierza priorytetowo traktować opracowanie metod ponownego nawadniania torfowisk.

Z myślą o **prosperujących obszarach wiejskich** Komisja będzie kontynuować prace związane z gospodarką społeczną i kształceniem formalnym. Lokalne punkty kontaktowe ds. gospodarki społecznej będą udzielać partnerskiego wsparcia w regionach wiejskich, a przegląd postępów poczynionych przez państwa członkowskie w ramach śródkresowej oceny gwarancji dla młodzieży i europejskiego obszaru edukacji, która ma zostać przeprowadzona w 2025 r., pozwoli wyeliminować bariery dla sprawiedliwego traktowania, takie jak różnice między obszarami wiejskimi a miejskimi.

⁽²⁹⁾ Elementy zawarte w sekcjach 3.1 i 3.2 odzwierciedlają zamiary Komisji w momencie przyjęcia planu, które mogą wymagać ponownego rozważenia w kontekście zasobów dostępnych na realizację.

3.1.2. Dalsza poprawa i większe wykorzystanie danych dotyczących obszarów wiejskich i obserwatorium obszarów wiejskich

Komisja będzie nadal doskonalić statystyki dotyczące obszarów wiejskich. Po opublikowaniu wyników spisów powszechnych przeprowadzonych w 2021 r., które mają się ukazać w 2024 r., Komisja opublikuje artykuły na stronie **Statistics Explained** przedstawiające nowe badania dotyczące obszarów wiejskich. Komisja przygotowuje również **wdrożenie nowych ram regulujących statystyki europejskie dotyczące ludności i mieszkań** oraz kontynuuje prace z wykorzystaniem danych geoprzestrzennych, dostępnych zbiorów danych dotyczących obszarów wiejskich oraz publikacji „Rural Europe”.

Komisja zamierza w przyszłości dalej wspierać **unijne obserwatorium obszarów wiejskich** w celu dalszego dostarczania badań i danych na temat obszarów wiejskich. W 2024 r. w centrum zainteresowania znajdą się interakcje pomiędzy gospodarką a demografią, mieszkalnictwem i efektywnością energetyczną.

Komisja będzie nadal rozwijać koncepcję **funkcjonalnych obszarów wiejskich** i uwzględniać wkład zainteresowanych stron i organizacji międzynarodowych, w tym Banku Światowego i OECD, które są zaangażowane w prace nad funkcjonalnymi obszarami geograficznymi zarówno w odniesieniu do obszarów miejskich, jak i wiejskich. Komisja oceni przydatność tej typologii terytorialnej do celów statystycznych i do celów polityki w perspektywie długoterminowej.

3.1.3. Utrwalenie weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich

Trwający dwa lata pilotażowy program weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich wyraźnie pokazał, że istnieje potrzeba podnoszenia świadomości, poprawy dostępności danych, zwiększenia zasobów dostępnych na realizację tego procesu oraz poprawy jego koordynacji. Komisja będzie nadal **korzystać z mechanizmu weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich na potrzeby własnego procesu regulacyjnego**, co doprowadzi do stopniowej poprawy umiejętności w dziedzinie uwzględniania kwestii dotyczących obszarów wiejskich podczas kształtowania polityki UE we wszystkich służbach Komisji. Poprawa statystyk i danych dotyczących obszarów wiejskich oraz rozwój unijnego obserwatorium obszarów wiejskich będą miały korzystny wpływ na weryfikację wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich. Komisja zamierza również kontynuować **dialóg z państwami członkowskimi** na temat opracowywania mechanizmów weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich na szczeblu krajowym i regionalnym, w oparciu o ramy opracowane na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym przez grupę tematyczną ds. weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich działającą w ramach Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich⁽³⁰⁾ oraz konkluzje Rady wzywające do (i) wzmocnienia weryfikacji wpływu polityki rozwoju obszarów wiejskich na wszystkich szczeblach⁽³⁾ oraz (ii) „szerokiego wykorzystania ocen oddziaływania terytorialnego” podczas przygotowywania wniosków ustawodawczych w celu uwzględnienia, w stosownych przypadkach, skutków terytorialnych⁽³¹⁾. Komisja zamierza również nadal współpracować z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak OECD i Światowa Organizacja Zdrowia, w kwestiach dotyczących weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich.

3.1.4. Śledzenie postępów w realizacji celów długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich

Komisja przeanalizuje możliwość wprowadzenia **prostego systemu wskaźników obejmującego odpowiednie wskaźniki** dla wszystkich czterech obszarów działania określonych w długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE i jej 10 wspólnych celów, przyjmując za punkt odniesienia ustalenia zawarte w dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym

⁽³⁰⁾ https://ec.europa.eu/enrd/enrd-thematic-work/long-term-rural-vision/TG-rural-proofing_en_en.html

⁽³¹⁾ Rada Unii Europejskiej, *Konkluzje w sprawie przyszłości polityki spójności*, 16230/23, listopad 2023 r.

komunikatowi w sprawie LTVRA. System wskaźników będzie oparty na istniejących elementach poszczególnych polityk UE przyczyniających się do realizacji wizji, pracach **unijnego obserwatorium obszarów wiejskich**, statystykach dotyczących obszarów wiejskich oraz projektach prowadzonych w ramach programu „Horyzont Europa” w celu poprawy danych dotyczących obszarów wiejskich, takich jak RUSTIK i GRANULAR. Zastosowane wskaźniki powinny być dostępne dla całej Europy i przyczyniać się do okresowych pomiarów postępów w realizacji długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE do 2040 r.

3.2. Utrwalenie paktu na rzecz obszarów wiejskich

Komisja zamierza nadal wspierać ułatwianie realizacji paktu na rzecz obszarów wiejskich za pośrednictwem **biura ds. wsparcia paktu na rzecz obszarów wiejskich (RPSO)** oraz kontynuować rozwój **platformy wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich** ⁽²⁹⁾.

W 2024 r. Komisja udoskonali interaktywne funkcje platformy współpracy. Zestaw narzędzi ukierunkowany na upowszechnienie efektów działań pomoże członkom wspólnoty w popularyzowaniu paktu i platformy wśród członków nienależących do wspólnoty.

W 2024 r. priorytetowej realizacji paktu na **szczeblu krajowym i regionalnym** towarzyszyć będzie nacisk na budowanie **większego poczucia odpowiedzialności i zwiększenie udziału podmiotów lokalnych w pakcie na rzecz obszarów wiejskich**.

Działania podjęte w 2023 r. na rzecz **włączenia państw członkowskich** w realizację paktu na rzecz obszarów wiejskich będą kontynuowane z wykorzystaniem dynamiki wynikającej z konkluzji Rady przyjętych w listopadzie 2023 r. w sprawie wizji dla obszarów wiejskich, w których **zachęca się państwa członkowskie do zaangażowania się w pakt na rzecz obszarów wiejskich oraz do opracowania całościowych strategii i planów działania dla obszarów wiejskich**. Dokument orientacyjny pt. „*Making the rural pact happen in Member States*” [Realizacja paktu na rzecz obszarów wiejskich w państwach członkowskich]⁽³²⁾ zawiera wytyczne dla władz krajowych i regionalnych na temat możliwych sposobów usprawnienia zarządzania obszarami wiejskimi i zwiększenia udzielanego im wsparcia dzięki zastosowaniu całościowego podejścia, koordynacji funduszy, zwiększeniu udziału na szczeblu obszarów wiejskich i budowaniu zdolności. RPSO opracuje pierwszy zestaw „stron krajowych” w celu zobrazowania realizacji poszczególnych elementów skutecznego wdrażania paktu na rzecz obszarów wiejskich w kontekstach krajowych i dostarczenia innym państwom członkowskim źródeł inspiracji do podjęcia działań poprzez promowanie dobrych praktyk. Komisja zamierza również nadal współpracować z organizacjami międzynarodowymi zaangażowanymi we współpracę z państwami członkowskimi UE w dziedzinie polityki dotyczącej obszarów wiejskich, takimi jak OECD, Światowa Organizacja Zdrowia i Konferencja ONZ na temat osiedli ludzkich.

Grupa koordynacyjna ds. paktu na rzecz obszarów wiejskich (RPCG) będzie nadal pełnić swoje funkcje i wraz z RPSO i ekspertami krajowymi będzie **prowadzić działania polegające na zwiększaniu wiedzy** na temat kwestii związanych z obszarami wiejskimi wśród organów krajowych i instytucji UE. Na podstawie ustaleń uzgodnionych przez grupę członkowie RPCG podejmą działania w celu dalszego kierowania paktem na rzecz obszarów wiejskich i jego rozwoju.

W 2024 r. RPSO będzie nadal współpracować z **podmiotami na szczeblu lokalnym** za pośrednictwem specjalnego **laboratorium polityki** nad sposobami przełożenia paktu na rzecz obszarów wiejskich na działania na poziomie lokalnym, **dobrych praktyk** i ścisłego współdziałania ze wspólnotą, w szczególności z członkami, którzy **zobowiązali się do podjęcia działań**. **Seminaria internetowe dotyczące dobrych praktyk** będą okazją do zbadania możliwości związanych z konkretnymi aspektami będącymi przedmiotem zainteresowania społeczności, we współpracy z odpowiednimi sieciami.

⁽³²⁾ https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/publications/making-rural-pact-happen-member-states_en

Celem kolejnej konferencji na temat paktu na rzecz obszarów wiejskich, która odbędzie się na początku 2025 r., będzie zgromadzenie podmiotów lokalnych w celu omówienia osiągnięć, rozwoju sytuacji w kluczowych dziedzinach tematycznych, strategii dalszego postępowania w zakresie paktu na rzecz obszarów wiejskich oraz pomysłów dotyczących polityki UE na okres po 2027 r.

3.3. Refleksja nad sposobami zwiększenia wsparcia dla obszarów wiejskich w przyszłości

3.3.1. Wkład zainteresowanych stron i instytucji

Komunikat w sprawie LTVRA doprowadził do szerokiego i owocnego dialogu oraz opracowania propozycji dotyczących zwiększenia wsparcia dla obszarów wiejskich w przyszłości. Źródła opracowanych propozycji:

- **dialog międzyinstytucjonalny** na temat LTVRA: Komitet Regionów (KR) i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) wydały opinie na początku 2022 r. ⁽³³⁾, w ślad których przyjęto rezolucję Parlamentu Europejskiego (PE) w grudniu 2022 r. ⁽³⁴⁾, sprawozdanie Komisji Rozwoju Regionalnego PE w sprawie Agendy Terytorialnej Unii Europejskiej 2030 ⁽³⁵⁾ oraz konkluzje Rady Unii Europejskiej (Rady) w listopadzie 2023 r. ⁽³⁶⁾;
- **wyniki głównych wydarzeń zorganizowanych w ramach paktu na rzecz obszarów wiejskich**: duże konferencje na temat paktu na rzecz obszarów wiejskich ⁽³⁷⁾, w tym forum wysokiego szczebla ds. polityki rozwoju obszarów wiejskich dotyczące kształtowania przyszłości obszarów wiejskich, grupa koordynacyjna ds. paktu na rzecz obszarów wiejskich ⁽³⁸⁾ oraz wymiany opinii w ramach wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich ⁽³⁹⁾, co odzwierciedla oddolny charakter długoterminowej wizji;
- **Europejski Parlament Wiejski**, wymieniony w komunikacie w sprawie LTVRA jako forum umożliwiające wymianę poglądów na temat realizacji wizji dla obszarów wiejskich,

⁽³³⁾ Komitet Regionów, *Opinia w sprawie długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE*, NAT-VII/021, 2022; Komitet Regionów, *Cele i narzędzia na rzecz inteligentnych obszarów wiejskich w Europie*, NAT-VII/030; oraz opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego: *Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE* (Dz.U. 2022/C 290/22).

⁽³⁴⁾ Parlament Europejski, *Sprawozdanie w sprawie długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE*, 2021/2254(INI).

⁽³⁵⁾ Komisja Rozwoju Regionalnego Parlamentu Europejskiego, *Sprawozdanie w sprawie realizacji rozwoju terytorialnego (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów, tytuł III rozdział II) i jego stosowania w Agencji Terytorialnej Unii Europejskiej 2030*, 2023/2048(INI).

⁽³⁶⁾ Rada Unii Europejskiej, *Konkluzje o długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE*, 15252/23, 2023.

⁽³⁷⁾ Konferencja na temat paktu na rzecz obszarów wiejskich w Brukseli (15–16 czerwca 2022 r.): https://rural-vision.europa.eu/events/rural-pact-conference-2022-06-15_en, konferencja na temat paktu na rzecz obszarów wiejskich w Szwecji (3–4 maja 2023 r.): https://rural-vision.europa.eu/events/rural-pact-conference-sweden-2023-05-03_en i forum wysokiego szczebla ds. polityki w Hiszpanii (27–29 września 2023 r.): https://rural-vision.europa.eu/events/shaping-future-rural-areas-2023-09-27_en

⁽³⁸⁾ https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/RPCG_en

⁽³⁹⁾ Laboratorium polityki poświęcone działaniom na rzecz przeciwdziałania wyludnianiu się obszarów wiejskich (czerwiec 2023 r.), https://rural-vision.europa.eu/events/taking-action-tackle-rural-depopulation-2023-06-29_en oraz laboratorium polityki poświęcone funduszom UE umożliwiającym realizację wizji dla obszarów wiejskich (grudzień 2023 r.), https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/events/eu-funds-paving-way-rural-vision_en

w szczególności opracowana w Kielcach deklaracja mieszkańców wsi⁽⁴⁰⁾ i manifest Europejskiego Parlamentu Wiejskiego⁽⁴¹⁾.

Poniżej przedstawiono niewyczerpujące omówienie proponowanych działań z naciskiem na koncepcje o charakterze przyszłościowym. **Nie stanowią one oficjalnego stanowiska Komisji.**

Wiele głosów wskazywało na potrzebę przekształcenia wizji dla obszarów wiejskich w strategię UE na rzecz obszarów wiejskich^(33,34,36,37); opracowania zintegrowanych strategii na rzecz obszarów wiejskich na szczeblu państw członkowskich^(33,34,36,37); poprawy koordynacji między poszczególnymi dyrekcjami generalnymi Komisji wnoszącymi wkład na rzecz obszarów wiejskich⁽³⁷⁾, włączenia wskaźników i celów istotnych dla obszarów wiejskich do istniejących mechanizmów monitorowania^(33,34,37); a także zwiększenia wsparcia finansowego dla obszarów wiejskich poprzez utworzenie specjalnego funduszu UE lub rozwój podejścia zakładającego finansowanie z wielu funduszy^(33,34,37,39). Nakładano również do utrwalenia i usprawnienia pomocy finansowej dla pojedynczych punktów dostępu lub punktów kompleksowej obsługi w zakresie doradztwa i finansowania dla obszarów wiejskich⁽³⁷⁾, przeznaczenia środków dla obszarów i regionów wiejskich dotkniętych niekorzystnymi warunkami naturalnymi lub demograficznymi⁽³⁵⁾; oraz zwiększenia środków finansowych na instrumenty przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich na szczeblu lokalnym, w szczególności inicjatywę LEADER i rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS)^(34, 37). Zainteresowane strony uważają, że należy zwiększyć poziom szczegółowości danych dostępnych na szczeblu lokalnym^(33,36,37); poszerzać stosowanie weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich w odniesieniu do wniosków dotyczących polityki na szczeblu UE^(33,34,37) oraz zachęcać państwa członkowskie do stosowania weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich^(33,36,37); a także poprawić dostęp obserwatorium obszarów wiejskich i zwiększyć uczestnictwo w jego działaniach^(33,34).

Na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym wkład zainteresowanych stron koncentruje się na następujących kwestiach: uproszczenie procedur i wymagań dla beneficjentów o ograniczonych zdolnościach administracyjnych pod względem dostępu do funduszy^(34,36,39,40); oraz stworzenie programu LEADER i RLKS podlegającego zarządzaniu bezpośredniemu, który byłby bezpośrednio dostępny dla uczestników, np. lokalnych grup działania (LGD)^(37,40). Wiele głosów sugeruje zapewnienie wsparcia politycznego i finansowego w celu budowania zdolności społeczności wiejskich, w tym przez opracowanie strategii i projektów, wzajemne doradztwo i wymianę dobrych praktyk^(33,34,36,37,41). Podobnie zainteresowane strony proponują: wykorzystanie LGD do budowania zdolności i tworzenia sieci kontaktów na szczeblu lokalnym^(37,41); utworzenie punktów kompleksowej obsługi w celu świadczenia pomocy, usług i pośrednictwa w zakresie innowacji⁽³⁷⁾ oraz ustanowienie mechanizmów wymiany dobrych praktyk z państwami i regionami spoza UE^(33,41).

W przedstawionych uwagach uznano, że należy: wspierać specjalne interwencje na rzecz społeczności wiejskich w ramach WPR wykraczające poza sektory rolnictwa i leśnictwa, na przykład w obszarach budowania efektywności energetycznej oraz renowacji budynków mieszkalnych i mobilności^(33,34); zapewnić podstawowe usługi i infrastrukturę, uwzględniając takie aspekty jak dostęp do gruntów, edukacja, zdrowie, infrastruktura cyfrowa i łączność^(33,34,36,37); wspierać młodzież i kobiety na obszarach wiejskich przez ułatwianie im dostępu do finansowania, zapewnianie zróżnicowanych i elastycznych możliwości zatrudnienia, szkolenia i kształcenia oraz przez włączanie ich w kształtowanie polityki i lokalne procesy decyzyjne^(34,36,37,39).

⁽⁴⁰⁾ Europejski Parlament Wiejski, deklaracja mieszkańców wsi podpisana w Kielcach, 2022.

⁽⁴¹⁾ <http://elard.eu/wp-content/uploads/2023/01/European-Rural-Parliament-Manifesto-Final-2022-1.pdf>

3.3.2. Strategie dalszego postępowania

W ujęciu łącznym podsumowane powyżej wnioski i zalecenia stanowią użyteczny wkład w refleksję nad przyszłą polityką na rzecz obszarów wiejskich i społeczności wiejskich i przyczynią się do rozważań dotyczących wieloletnich ram finansowych (WRF) na okres po 2027 r. Komisja z zadowoleniem przyjmuje opinie Parlamentu Europejskiego, Rady, KR-u i EKES-u i odnotowuje zawarte w nich zalecenia. Komisja dostrzega również propozycje przedstawione przez organy krajowe i zainteresowane strony. Niniejsze sprawozdanie nie może przesądzać o decyzjach w sprawie wniosku dotyczącego kolejnych WRF, który Komisja przedstawi w 2025 r. Najważniejsze tematy poruszone dotychczas przez instytucje i organy UE oraz zainteresowane strony wymagają rozważenia następujących **kwestii**:

- Z jakimi najważniejszymi wyzwaniami wiązą się wyludnianie, trwające przemiany i zmiany strukturalne, co do których interwencje UE przynoszą wartość dodaną?
- Jak najlepiej stawić im czoła w sposób ukierunkowany, uwzględniający różne potrzeby różnych społeczności wiejskich?
- Jak zwiększyć wsparcie finansowe dla obszarów i społeczności wiejskich za pośrednictwem funduszy unijnych, krajowych i regionalnych, w tym poprawić ich wzajemną synergię i komplementarność?
- Co jest potrzebne do poprawy finansowania, jakości realizacji i skuteczności za pomocą narzędzi terytorialnych, takich jak RLKS/LEADER?
- W jaki sposób poprawić monitorowanie i ocenę środków przeznaczonych dla obszarów wiejskich i społeczności wiejskich z różnych funduszy i programów UE?
- Co jest potrzebne, aby poprawić dostęp do wsparcia dla beneficjenta końcowego dzięki uproszczonym zasadom, zoptymalizowanym procedurom i poprawie zdolności administracyjnych?
- Co można zrobić w celu szerszego i skuteczniejszego wdrożenia mechanizmu weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym?
- Jakie narzędzia polityki zapewnią najskuteczniejsze zintegrowane wsparcie instytucjonalne oraz wsparcie zarządzania dla obszarów wiejskich na wszystkich szczeblach?
 - Czy przekształcenie wizji obszarów wiejskich w strategię na szczeblu UE przyniosłoby korzyści w postaci znaczących działań w terenie?
 - W jaki sposób UE może dalej pomagać państwom członkowskim, regionom i społecznościom lokalnym w opracowywaniu krajowych i regionalnych strategii i planów działania na rzecz obszarów wiejskich?
- W jaki sposób zwiększyć dostępność istotnych dla polityki statystyk i danych dotyczących obszarów wiejskich bez zwiększenia obciążeń administracyjnych?

4. WNIOSKI I DALSZE DZIAŁANIA

Obecnie trwa realizacja wszystkich 30 działań, które Komisja zobowiązała się podjąć w swoim komunikacie z dnia 30 czerwca 2021 r. Dziewięć z nich zostało ukończonych, a siedem z nich jest przedmiotem dalszych działań. Jednocześnie pakt na rzecz obszarów wiejskich nabrał rozmachu wraz z rozwojem społeczności, utworzeniem organu zarządzającego, platformy i biura ds. wsparcia w celu zwiększenia siły głosu mieszkańców obszarów wiejskich, stworzenia sieci podmiotów oraz zapewnienia organom publicznym i zainteresowanym stronom wytycznych na temat odpowiadania na potrzeby i aspiracje mieszkańców obszarów wiejskich. Pakt na rzecz obszarów wiejskich musi dotrzeć do szczebla lokalnego przez przełożenie jego celów na znaczące działania w terenie. Aby tak się stało, działania na szczeblu UE mogą pomóc w realizacji wizji dla obszarów wiejskich w 2040 r., lecz nie są one wystarczające – istotne jest również zdecydowane zobowiązanie i zaangażowanie na szczeblu państw członkowskich, regionalnym i lokalnym.

Przeгляд przeprowadzony w celu określenia działań przewidzianych dla obszarów wiejskich zarówno w ramach **WPR, jak i programów polityki spójności**, ukazuje wkład polityki UE w realizację celów wizji dla obszarów wiejskich na lata 2021–2027 (lub 2023–2027 w przypadku WPR) oraz obecne ograniczenia w określaniu wsparcia dla obszarów wiejskich. Wyniki przeglądu będą stanowić materiał do dyskusji na temat przeszłości tych polityk.

Osiągnięcie 10 wspólnych celów wizji dla obszarów wiejskich do 2040 r. jest przedsięwzięciem długoterminowym, które wymaga utrzymania działań i polityk przez cały okres programowania na wszystkich szczeblach sprawowania rządów.

Komisja zobowiązała się do wdrożenia i utrwalenia działań podjętych w celu wykonania planu działania UE na rzecz obszarów wiejskich i paktu na rzecz obszarów wiejskich w ramach obecnych wieloletnich ram finansowych. Komisja rozważy propozycje i uwagi ze strony instytucji i organów UE, organizacji zainteresowanych stron oraz społeczności wiejskiej w ujęciu ogólnym w kontekście przygotowywania wniosków dotyczących budżetu UE na okres po 2027 r., które mają zostać przyjęte do połowy 2025 r.

W ramach paktu na rzecz obszarów wiejskich **laboratorium polityki** zaplanowane na jesień 2024 r. i **konferencja na temat paktu na rzecz obszarów wiejskich**, która odbędzie się na początku 2025 r., zapewnią przestrzeń do dyskusji na temat strategicznych kwestii zawartych w niniejszym sprawozdaniu oraz do uczestnictwa członków wspólnoty paktu na rzecz obszarów wiejskich i wszystkich zainteresowanych stron z obszarów wiejskich, aby umożliwić im przedstawienie swojej opinii na temat przyszłych działań. Komisja będzie na bieżąco informować społeczność wiejską o możliwościach wnoszenia wkładu w **konsultacje publiczne i działania angażujące** w różnych dziedzinach polityki. RPCG będzie współpracować z Komisją i RPSO, aby opinie społeczności były gromadzone i uwzględniane w procesach opracowywania polityki.

Oprócz dyskusji w kontekście paktu na rzecz obszarów wiejskich w ramach każdej polityki wspierającej UE zorganizowane zostaną konkretne działania. Komisja dopilnuje, aby zainteresowane strony z obszarów wiejskich były odpowiednio reprezentowane w tych procesach zgodnie z wytycznymi dotyczącymi lepszego stanowienia prawa zaktualizowanymi w 2021 r., które przewidują wymóg przeprowadzenia konsultacji z zainteresowanymi stronami z różnych rodzajów terytoriów. Jeśli chodzi o **WPR**, wyniki strategicznego dialogu na temat przyszłości rolnictwa zainicjowanego przez przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen wniosą dalszy wkład w rozważania. W przypadku **polityki spójności** dziewiąte sprawozdanie na temat spójności określa kierunki refleksji również w przypadku obszarów wiejskich. Poszczególne kierunki i zagadnienia będą przedmiotem szerokiej debaty na Forum Spójności, które odbędzie się w dniach 11–12 kwietnia 2024 r. W innych obszarach polityki Komisja będzie zapraszana do rozważenia wpływu przyszłych polityk na obszary wiejskie zgodnie z mechanizmem weryfikacji wpływu polityki na rozwój obszarów wiejskich utworzonym w następstwie przyjęcia długoterminowej wizji UE dla tych obszarów.